

OUDEJAARSVOND-VOORBEREIDING

8021

Dit is, dit is het oude lied:

Het dierbaarst bloed is vergoten.
De macht des afgronds is te niet;
De hemel is ontsloten.

Dit is, dit is het oude lied,
Ons geschonken van God hierboven:
De vloek der wet deert zondaars niet,
Die in den Zoon gelooven.

Dit is, dit is het oude lied,
Een Heiland moest lijden en sneven,
Dat, wie vertrouwend op Hem ziet,
Ook dankbaar voor Hem zou leven.

Dit is, dit is het oude lied:
Uw Heiland stond op uit de dooden.
In den hemel verheven, vergeet Hij u niet,
Maar deelt in al uw nooden.

Heemstra legde het oude boekje uit de hand, keek dan rond en zei zacht: „Laat ons nu danken.”

Vlug liep Lot door de drukke straten, met nietsziende oogen, tot ze in 't schemerige plantsoen kwam.

Dan ging ze langzaam in den stillen zomeravond naar huis — haar ziel overstroomd door ontroerende gedachten. Langs haar gloeiend hoofd streelde verkoelend de avondwind en wolkten de geuren van roos en reseda.

De schemer groeide onder de dichte boomen en in dit geurend half-donker smolt alles in Lots ziel samen, tot een vurig-stil gebed, om den vrede van het oude lied in haar ziel.

Boven haar hoofd zong de zomeravondwind zijn „Lied der ruste” in de kruinen van de zware boomen, en stil stroomde het metaal-donkere water onder de steenen brug, waarover Lot droomend ging....

LYDIA

Een moeilijk Jaareind

Anno 1574

„Leiden behouden, — is Holland gered!”
Zoo had men 't den Prins in de bange herfst-
dagen van 't jaar 1574 nagezegd.

En nu, Leiden was behouden.

En daarmee in beginsel Holland gered, — wat niet wegneemt, dat voor dit standhoudend gewest en voor Oranje, die er de aanvoerder was, de laatste maanden van dit veelbewogen jaar nog zeer moeilijk zijn geweest, zoodat het op Sylvester-dag hun betuiging wel mocht zijn, dat, zoo de Heere niet met hen ware geweest, zij sinds lang waren vergaan.

Voor minstens één derde was zelfs Holland in de macht van den Spanjoel.

De troepen, die 't beleg van Leiden opbraken, bleven voor een deel hangen in 's-Gravenhage, Vlaardingingen en Maassluis en hielden 't geheele Westland bezet, zonder dat de Prins, die te Delft verblijf hield, bij machte was hen te verdrijven.

Gelukkig verdreven zij zichzelf.

Filips de Schriele, die maar niet begrijpen kon, dat ook een soldaier wel gaarne op tijd zijn loon ontvangt, was met de betaling tenslotte zoovele maanden achter geraakt, dat zijn troepen hier in Westlands „hoek” aan 't muiten sloegen, een Eletto kozen en onder diens aanvoering eerst naar Utrecht en straks naar Brabant wég-togen, om zichzelf betaling te verschaffen, nu de buit van Leiden hun was ontgaan.

Bleven nu alleen Amsterdam en Haarlem en een aantal Spaansche schansen over, tegen wier bezetting, de Prins in 't Zuiden en Sonoy in 't Noorden, steeds op hun hoede moesten zijn, zoo te water als te land.

Sonoy in 't Noorden, — ja, die bleef den Prins ook een bron van zorg.

Niet wat zijn *trouw* betreft.

Die bleef ongerept en onverdacht.

Sonoy was van dat slag Geuzen, 't welk zich liever zou laten in stukken houwen bij de laatste schans of verdrinken bij de verdediging van 't laatste schip, dan te trachten met den vijand aan te gaan eenig voorzichtig verdrag.

Maar Sonoy was een ongetemde woesteling.

De pendant van Lumey van der Marck.

En nu weet ik alles, wat hem eenigszins ontschuldigen kan en ik zal 't gevoel mijner lezers sparen door niet in bijzonderheden te treden over de wreedheden, die hij zich tegen de „paapschgezinden” veroorloofde, — laten ze verraders geweest zijn der „goede zaak,” dan ware een kogel hun goed loon geweest, maar niet een marteling, die bij de praktijken der Inquisitie in niets achterbleef. —

Ik kan *volkomen* begrijpen, dat de Staten van het Noorderkwartier tot den Prins een forschen brief richtten, dat het zóó niet langer kon en dat ze met Sonoy niet langer konden samenwerken!

Maar ik begrijp ook, dat ze daarmee Oranje voor een bijna onoplosbaar dilemma stelden: Sonoy handhaven *tegen* den wil der Staten in, of hem ontslaan tegen zijn *eigen* wil, en wat méér zegt tegen den wil der soldateska in, die hem zeker niet loslaten zou.

Beide was al even hachelijk!

Ja, als de Prins zélf „over 't IJ” had kunnen gaan....

Maar dat was natuurlijk uitgesloten.

Het was maar één van de vele moeilijkheden, waarmee de Prins dagelijks te tobben had. En hij stond, sinds ook Aldegonde hem ontnomen was, zoo voor alles alléén! Toch verloor hij nimmer den moed.

En zie nu, op wat meesterlijke wijze hij, voorloopig althans, een oplossing vond voor de kwestie-Sonoy.

Aan de Staten van 't Noorden schreef hij, dat zij vol-

komen gelijk hadden, wanneer zij uitspraken, dat in deze zware tijden er geen tweespalt mocht zijn tusschen het Volk en de Overheid; dat hij daarom Sonoy wilde ontslaan, zoodra hij dezen een opvolger gegeven had en dat hij daartoe had bestemd „zijn lieven zwager Van den Berg,” zoodra hij hun instemming zou verkregen hebben.

Daar zàten de Staten van 't Noorderkwartier mee!

De zaak was: zij vertrouúden Van den Berg niet... èn ze hadden *gelijk*, want *later* heeft die gansche familie Van den Berg tegen Maurits en Frederik Hendrik dapperlijk gestreden voor des Konings zaak....

Maar er wàs tegen hem geen *schijn* van bewijs op dezen stond en de Staten begrepen heel goed, dat ze *niet* aan Oranje schrijven konden: Een ànder vinden we best, alleen uw „lieven zwager” willen we niet! En zoo bonden ze dan in en zouden dan maar weder met Sonoy samenwerken, *als* de Prins dan eens in krachtige woorden hun bezwaren hem wilde brengen onder 't oog.

Een fijne glimlach gleed toen zeker èven over Oranjes gelaat!

Maar dit was één moeilijkheid uit vele.

Ook met de Staten uit 't Zuiden was er allerlei moeite.

Zij zaten op de penning als een bok op de haverkist en hun onwil brak eerst, toen Oranje in begrijpelijken toorn hun voorstelde, dat *hij* het land verlaten en *zij* den strijd voortzetten zouden; dat spaarde meteen zijn persoonlijke toelage en de bezoldiging zijner lijfwacht uit....

Daarmee was voorshands ook *dit* pleit beslist.

Maar er was zooveel meer!

Oranje, die zijn kondschappers had in Londen en Parijs, ja, zelfs in Madrid, in de onmiddellijke nabijheid des Konings, *wist* hoe in de havens van de Golf van Biskaje een Armada van 400 schepen werd uitgerust en zoo goed als zeilree lag, en dat koningin Elisabeth reeds had beloofd, dat zij die vloot rustig het Kanaal zou laten passeeren.

En nu wàren daar, ja! de Watergeuzen....

Maar wat zouden *die* tegen zulk een vloot!

Het moet den Prins dag en nacht hebben gewogen op het hart.... Doch toen bij menschen geen uitkomst was, zond de Heere God een zware ziekte onder de bemanning der vloot, waardoor er, hoog en laag, zoovelen

werden weggeraapt, dat in de eerste maanden aan geen uitvaren zou kunnen worden gedacht.

Tegelijk werd echter 's Prinsen aandacht weer op een ander gevaar gevestigd, al scheen 't ook op 't eerste gezicht een reden ter verheugenis te zijn.

Het Duitsche Rijk, om allerlei redenen, voelde zich moréel niet *los* van de lage landen aan de zee, en de sprake ging, en méér dan dát, — dat keizerlijke bemiddelaars zouden komen en pogen den zoen te treffen tusschen Filips en zijn opstandige onderdanen, zoodat de keizer min of meer *borg* zou staan, dat 't geen dezen werd toegestaan ook gehóúden worden zou....

Willem van Oranje verwachtte er *niets* van.

Naast God was steeds zijn hoop gevestigd op buitenlandsche militaire hulp, want alleen wat Filips *afgedwongen* werd, was te boeken als winst; 's Konings *goedertierenheid* had bij den Prins voor eens en voor altijd een *nul*.

Niemand kende zoo goed Filips, als hij!

Maar dat was zijn overtuiging, meer niet.

En nu was er al zijn staatsmanskunst voor noodig, om van meet af die zaken zoo te sturen, dat de Staten niet zwemmen in eenige opgezette fuik en dat toch straks, àls de onderhandelingen afspringen, het *odium* er van niet rust op den Prins,

Zoo was het moeite, aan elken kant.

Daarbij kwam dan 's Prinsen eenzaamheid.

Gehuwd, was hij eenzamer dan een weduwnaar: Anna van Saksen kon nooit meer iets anders voor hem zijn dan de overspelige lasteraarster. Zijn oudste zoon is 's Konings gevangene. Zijn andere kinderen verblijven op den Dillenburg. Eenzaam en verlaten gaat hij van dag tot dag zijn pad...

Het zou geen wonder geweest zijn, als een klacht over zijn lippen gekomen ware; als we van hem hoorden: „Dit alles is mij als een zware last *te zwaar* geworden!”

Toch hoort men die klacht niet.

Ja, 't is beschamend voor wie onzer soms wèl klaagt over zijn moeilijken weg, in deze dagen 's Prinsen briefwisseling na te gaan; hoewel ook *zijn* ziel zich meer-malen zal hebben nedergebogen in hem, tòch bij het *jaareind* zoogood als 't jaar dóór, was zijn vertrouwen op God, die Holland en hèm in 't eind *Zijn heil* zou doen zien.

P. BR.

Naar een teekening van G. de Voogd

OUDEJAARSDAG